

Alpek, B. Levente¹ – Tésits, Róbert² – Lempek, Melissza Zita³
Kókay, Péter⁴ – Szabó, Róbert⁵

Modern Geográfia: múlt, jelen és jövő – egy szakmai folyóirat elmúlt 15 évének tükre

Modern Geográfia: past, present and future – reflection of the last
15 years of a scholarly journal

ABSZTRAKT

A Modern Geográfia folyóirat immár 15 éve biztosít publikációs platformot a geográfia, tágabb értelemben a természet- és társadalomtudományok képviselői számára. A tudományos eredmények hatékony disszeminációja kiemelt jelentőséggel bír mind az alap-, mind az alkalmazott kutatások horizontjának kiterjesztése szempontjából. Jelen vizsgálat célja feltárni, hogy a Modern Geográfia milyen szerepet játszott a fenti folyamatban, ezáltal körvonalazni a profilját, illetve további fejlesztésének lehetséges irányait. Az alkalmazott módszer hatékony segítséget jelenthet más szakmai folyóiratok portfóliójának, így stratégiai céljainak megfogalmazásához is. A kutatás módszertani alapját a folyóirat számos indikátort tartalmazó primer adatbázisra épülő statisztikai elemzése adja. Az eredmények kitérnek a folyóiratban megjelenő írások számosságára, a megjelenések dinamikájára mellett annak profilozására, az érintett tématerületek bemutatására, illetve az elmúlt évek trendjeinek, egyes tapasztalatainak értékelésére. Mindezekon túl a tanulmány áttekinti azt a szakmai kört, amely tudományos kutatása eredményeivel adott tartalmat a folyóirat hasábjainak.

Kulcsszavak: Modern Geográfia, tudományos folyóirat, tudománymetria, kutatás, földrajz

ABSTRACT

The scholarly journal Modern Geográfia has been providing a publication platform for researchers of geography and, more broadly, the natural and social sciences for 15 years now. Effective dissemination of scientific results is of paramount importance in broadening the horizons of both basic and applied research. The aim of the present study is to explore the role of Modern Geográfia in the above process, thus to outline its profile and possible directions for its further development. The applied method can be an effective help in formulating the portfolio and the strategic goals of other scholarly journals. The methodological basis of the research is provided by the statistical analysis of the journal based on a primary database containing several indicators. The results cover the number of articles published in the journal, in addition to the dynamics of the publications, its profiling, the presentation of the affected topics, and the evaluation of the trends of recent years. In addition to all this, the study reviews the team of professionals that has given content to the journal with the results of its scientific research.

Keywords: Modern Geográfia, geography, scholarly journal, scientometrics, research

¹ Adjunktus, PTE Földrajzi és Földtudományi Intézet, 7621 Pécs, Ifjúság u. 6., alpeklevente@gmail.com

² Egyetemi docens, PTE Földrajzi és Földtudományi Intézet, 7621 Pécs, Ifjúság u. 6., tesits.robert@gmail.com

³ Geográfus hallgató (MSc) PTE Földrajzi és Földtudományi Intézet, 7621 Pécs, Ifjúság u. 6., lempmeli345@gmail.com

⁴ Könyvtáros, PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont, 7622 Pécs, Universitas u. 2/A, kokay.peter@lib.pte.hu

⁵ PhD-hallgató, PTE Földtudományok Doktori Iskola, 7621 Pécs, Ifjúság u. 6., szaborobert9311@gmail.com

BEVEZETÉS

A tudományos folyóiratok olyan fontos ablakok, amelyek bemutatják a nemzeti tudományos és technológiai fejlettségi szintet, valamint széles csatornát képeznek a kapcsolódó eredmények kínálatának és a társadalmi-gazdasági kereslet összekapcsolásának.

A tudományos hatásvizsgálat és a tudományos folyóiratok rangsorolása, illetve minősítése mindig aktuális és bármely tudományágban közkedvelt téma (hot topic), amely nagyon fontos szerepet játszik az akadémiai kutatások fejlesztésének és hasznosulásának folyamatában. A tématerület magába foglalja az akadémiai folyóiratok fejlődési szabályszerűségének és növekedési trendjének kvantitatív elemzését, a folyóiratokban megjelenő publikációk és a rájuk adott hivatkozások törvényszerűségeinek feltárását. Fontos referenciapontot kínál továbbá a tudományos folyóiratok felhasználásának optimalizálásához, ugyanakkor elősegíti a tudományos folyóiratok belső minőségének javítását, valamint egészséges növekedésük és fejlődésük támogatását is.

Az egyes platformok profiljának, fejlődési trendjeinek elemzése a folyóiratok fejlesztési lehetőségeinek feltárása mellett számos egyéb tanulsággal is szolgálhat. Egyfelől a kapcsolódó lapok a hazai és nemzetközi tudományos eredmények egy-egy szeletét reprezentálják, így tartalmi vizsgálatuk lehetővé teszi ezen szegmens mélyrehatóbb megismerését. Másfelől az ilyen irányú vizsgálatok mentén körvonalazhatók azok a szűk keresztmetszetek és lehetőségek, amelyekkel a lap eddigi története során szembesült, a levonható következtetések pedig a szerzők és olvasók számára is tanulsággal szolgálhatnak a jövőre nézve.

A folyóiratok mélyreható megismerése a fentiekén túl lehetővé teszi azon hatások azonosítását, amelyek egy tudományos szaklektorált folyóirat tartalmának, szerzői közösségének (ki)alakulására hatnak, annak a műhelynek a megismerését, amely kommunikációs csatornájának, eszmecseréjének platformot biztosít. Ezáltal rendezett formában tárja fel a lap tárgyát, amely a szakirodalmi előzmények felkutatása során jelenthet értéket valamennyi kutató számára, illetve teszi lehetővé a tudományos eszmecserébe való dinamikusabb bekapcsolódást.

Egy folyóirat sikere két tényező szoros kölcsönhatásában jöhet létre. Aligha beszélhetünk sikeres tudományos szaklektorált folyóiratról, ha nincs a lap mögött egy olyan szerzői közeg (helyi, országos és nemzetközi szinten egyaránt), amely folyamatosan megtölti a lap hasábjait tartalommal. Ezen közeg igénye lehet egyebek mellett, hogy számára a folyóirat olyan felületet biztosítson, amely az eredmények széles olvasói kör számára való elérhetőségét biztosítja. Az, hogy egy lap ennek mennyire képes megfelelni, sok egyéb mellett a hivatkozások számában érhető tetten. Fontos információt szolgáltat, hogy ezen a területen az adott platform milyen sikereket tudott elérni a múltban, melyek az eddigi fejlődési pálya tapasztalatai, illetve a növekedés jövőbeli motorjai. A másik oldalt mindazok a személyek adják, akiknek a hatékony működést és a szerzők anyagainak minél magasabb fokú láthatóságát szem előtt indokolt tartani. Ez a fejlődés egyik záloga, amelyhez számos kísérlet és tapasztalat kapcsolódik.

A jelen strukturális elemzés nem öncélú, a tapasztalatok megosztása érdeklődésre tarthat számot mindazok körében, akik a tudományos eredmények hatékony publikálásában érdekeltek. A hasznosítás szempontjából kiemelt figyelmet érdemelnek más szakmai folyóiratok szerkesztőbizottságai,

amelyek az itt alkalmazott módszerek segítségével egyrészt összevethetik kiinduló céljaikat az elért eredményekkel, másrészt egy hasonló értékelő elemzésre építve pontosabban meghatározhatják stratégiai fejlesztési irányukat.

SZAKIRODALMI ELŐZMÉNYEK

A tudományos folyóiratok funkcióit tekintve a 17. századi megjelenésük óta jelentősen megváltoztak (Sipos, 2017). Bár a tartalmi változások történeti vonatkozásaira most nem vállalkozunk, mindenestre kijelenthető, hogy a folyóiratok értékelésének folyamata egészen a tudománymetria kezdeti időszakára vezethető vissza, egész pontosan Gross és Gross (1927) idejére, akik feltételezték, hogy az egyik folyóirat egy másik, hasonló témájú folyóirathoz képest kapott idézeteinek száma utal a terület fontosságára. Röviddel ezután Samuel C. Bradford brit matematikus, könyvtáros és dokumentalista adta közzé tanulmányát a geofizikai publikációkról. A cikk bevezette a „magterületi folyóiratok” fogalmát és egy empirikus törvényt, amely 1948-ra Bradford közismert szóródási törvényévé vált (Bradford, 1934, 1984). Ez nagy hatással volt az 1950-es, 1960-as években kialakuló tudománymetriai kutatásokra és módszerekre. Az egyik ilyen módszer az 1955-ben Eugene Garfield által javasolt idézetelemzésen alapuló Journal Impact Factor (JIF) (Garfield, 1955), amelyet a mai napig alkalmaznak a tudományos közéletben a folyóiratok minőségének mérésére. Garfield nevéhez kötődik egyébként az általa létrehozott Tudományos Információs Intézet (Institute for Scientific Information, ISI), majd az egymás után közzétett adatbázisok (a Science Citation Index: SCI, a Social Science Citation Index: SSCI, valamint az Art and Humanities Citation Index: A & HCI).

Az azóta eltelt évtizedekben jelentős változáson esett át, differenciálódott mind a tudomány, mind a vizsgálati eszközök, módszerek köre. A tudomány globalizálódásával, illetve az internet megjelenésével, illetve későbbi elterjedésével a tudományos folyóiratok szerepe és funkciói is kibővültek, illetve a tudománymetriában betöltött szerepük felértékelődésével párhuzamosan egyre fontosabbá vált ezen kiadványok minősítési rendszereivel, kvalitásainak mérési lehetőségeivel való foglalkozás. Itt jegyezzük meg, hogy a tudománymetriai módszerek történetének legalább akkora, ha nem nagyobb szakirodalma van a minősítési rendszerekhez (a legtöbb minősítési rendszer ezen mutatószámok vizsgálatára is épül) képest.

A kezdeti tudománymetriai kutatásokban még döntően a szakfolyóiratok, továbbá az azokban megjelenő közlemények hivatkozásainak számokban, arányokban kifejezhető adataira támaszkodtak. Az elmúlt évtizedben viszont már a kutatási teljesítményt értékelő tanulmányok egyre inkább a „legmagasabb színvonalú” vagy „tudományos kiválósággal” azonosítják a kutatást. Ez a fókuszváltás új bibliometriai módszerek és mutatók kidolgozásához vezetett (Van Leeuwen et al., 2003). Az akadémiai folyóiratok értékelése a megközelítések két kategóriáját foglalja magában, nevezetesen az egyindikátoros értékelést és a több attribútumot (MAE). Az értékelések során alkalmazott tipikus, egyedi indikátorok közé tartozik a relatív citációs ráta (Schubert et al., 1983), a relatív részmező idézettsége (Vinkler, 1986), a normalizált átlagos citációs ráta (Braun & Glänzel, 1990), a terepi citációs pontszám (Moed et al., 1995), a Hirsch-index (Hirsch, 2005) stb.

Az adatbázisok elterjedésével, illetve a tudomány egyre inkább globális szinten való működése mellett törvényszerűvé vált, hogy a minősítési rendszerek is globális szolgáltatásokhoz kötődjenek, vagy éppenséggel azzá váljanak. Nem véletlen, hogy a folyóiratok minőségének értékelésére kidolgozott bibliometriai indikátorok is két nagy folyóiratminősítési szolgáltatóhoz kötődnek [egy-két regionális kötődésű próbálkozástól eltekintve, pl. Index Copernicus (Sipos, 2017)], nevezetesen a Journal Citation Reports-hoz (pl. Impact Factor, mezővel súlyozott hivatkozási hatás, Eigenfactor és cikkhatás) vagy a Scopus-hoz (Scimago Journal Rank: SJR, forrásonként normalizált hatás) kapcsolódnak (SNIP és a CiteScore).

Egy tudományos dokumentum vagy dokumentumkészlet bibliográfiai jellemzőinek kvantitatív kifejezéséhez bibliometriai mutatókat (BI) használnak. Ezek a mutatók számszerű adatok, amelyek a tudományos tevékenység különböző jellemzőit mutatják be, mind az információk előállításához, mind az azok felhasználásához kapcsolódóan. A BI-eket objektív és reprodukálható módon számítják ki a nemzetközi referencia-adatbázisokban rendelkezésre álló, nagy mennyiségű adatból. Feltételezve, hogy egy kutatási eredmény egyben egy új ismeret, amelyet a publikációk terjesztenek, a BI érvényes a tudományos produkció és a közösségre gyakorolt hatások értékelésére. A három fő adatbázis, amely bibliometrikus elemzést és idéző keresést kínál, a Scopus, a Web of Science és a Google Scholar, az előbbi kettő pedig a folyóirat-minősítések miatt különösen fontosak. Mindegyiknek megvan a saját mutatója bizonyos szabványos mutatók mellett (például a H-index).

A Web of Science a Clarivate Analytics Web of Knowledge (WoK) platformon található. Körülbelül 11 000 folyóiratot indexel, amelyeket a kapott idézetek száma alapján választanak ki. Legfontosabb mutatója a jól ismert Impact Factor (JIF), amelyről fentebb már ejtettünk szót. Az első IF-értékeket 1975-től kezdve közli az Institute for Scientific Information (ISI), és azóta folyamatosan megújuló és fejlesztett szolgáltatást nyújt a Journal Citation Reports⁶ révén. A Web of Science adatbázis tartalma a folyóiratok szempontjából több releváns indexből is építkezik. A legfontosabb három indexre azok a folyóiratok kerülhetnek fel, amelyek a WoS által meghatározott kritériumoknak teljes egészében megfelelnek. Az indexek megnevezése utal a tudományterületi kapcsolatokra is:

- Science Citation Index Expanded (SCIE) – természet- és orvostudományok
- Social Sciences Citation Index (SSCI) – társadalomtudományok
- Arts & Humanities Citation Index (AHCI) – bölcsészettudomány és művészetek

Az adatbázisba történő bekerülésnek komoly kritériumai vannak, ezért már az jelentős tudomány-metriai eredménynek számít (emellett komoly presztízs értékkel bír!), ha egy szaklap megjelenik a minősítő rendszerben.

A Scopust az Elsevier hozta létre 2004-ben, amely több mint 20 000 tudományos, technológiai, orvostudományi, társadalomtudományi, művészeti és bölcsészeti folyóiratot indexel. Az adatbázis nem csupán a folyóiratokat, hanem az évkönyveket, a könyvsorozatokat, a konferenciasorozatokat kiadványait, továbbá a nyílt hozzáférésű, elektronikus dokumentumokat is regisztrálja. Saját mutatói:

---

⁶ A Journal Citation Reports (JCR) a fentiekben említett Impact Factor (IF) korszerűsített, differenciáltabb képet mutató minősítési rendszer továbbfejlesztett, kibővített szolgáltatása, amelynek részeként továbbra is megmaradt az „egyszerű” Impact Factor mutató (Sipos, 2017).

SCImago Journal Rank (SJR) és Source Normalized Impact by Paper (SNIP). A Scopus nemzetközi tudományos életben betöltött szerepe meghatározó. A Web of Science mellett és egymást kiegészítve, az általuk indexált folyóiratok a tudományos lapkiadás elitjét jelentik, ami már előre feltételezi, hogy az elvárások széles spektrumát kell a folyóiratoknak teljesíteniük ahhoz, hogy bekerülhessenek ezekbe az adatbázisokba. Itt fontosnak tartjuk kiemelni, hogy nemcsak az adatbázisba való bekerülés, hanem a bentmaradás is nagy kihívás elé állítja a szerkesztőségeket.

Az ismert folyóirat-minősítési rendszerek és adatbázisok vizsgálata mellett – illetve azokat kiegészítve – a nemzetközi tudományos kommunikációs trendek és tényleges gyakorlat elkerülhetetlen része a nyílt hozzáférésű kiadványok nemzetközi megjelenésének elemzése és ezen kiadványok presztízsének vizsgálata. (Fekete, 2021). Az egyik legismertebb kezdeményezés a Directory of Open Access Journals (DOAJ), amely kifejezetten az open access folyóiratokat indexálja adatbázisában. Maga a DOAJ egy nonprofit szervezet, melynek nemzetközileg elismert legfontosabb szolgáltatása az az index, amely több mint 10 000 szabadon elérhető (open access/OA) tudományos, lektorált folyóiratot és folyóiratcikket, és azok metaadatait tartalmazza, különböző tudományterületeket lefedve. Megbízhatóságát és elismertségét a folyóiratokkal szemben támasztott minőségi követelményrendszerével és a nemzetközi szabványokhoz való alkalmazkodás megkövetelésével vívta ki a tudományos lapkiadásban. A DOAJ által jegyzett folyóiratok mindegyike külön elbíráláson esik át, mielőtt felkerülhetne a listára. Az adatbázis szigorú bekerülési feltételei mellett kihívást és presztízst jelent a reprezentáció, éppen ezért fontos kérdés, hogy hány kiadvány szerepel bennük (Krizsán & Lovász, 2021).

A nemzetközi mérési rendszereken túl a tudományometriában hasonló funkciójú nemzeti kezdeményezések sokasága is megjelent. A hazai szakirodalom is részletesen foglalkozik a témával, példának okáért említhetjük itt a nemzeti mérőrendszerek között is kiemelkedő norvég tudományindexet, amelyre a differenciált értékelés a fő jellemző (Miszler, 2014; Sipos, 2017). A szakirodalmi áttekintés kapcsán mindenképpen érdemes külön is megemlíteni a hazai tudományometriai kutatásokat is, hiszen rendkívül széles spektrumát fedik le a témának, legyen szó akár a történeti kontextusról (Vinkler, 2008) vagy éppen a mérőszámokkal kapcsolatos, metodológiai területről – az egyéni tudományos teljesítmény értékelésétől kezdve a folyóiratok kvalitásainak mérési lehetőségein át – egészen a tudományos minősítésekig bezárólag (Bencze, 2006; Braun, 2010; Vinkler, 2009; Kiss, 2014; Honváriné Kalmár, 2017).

Az utóbbi években mégis a nemzeti folyóirattermés és tudományos publikálás számbavételére irányuló mérési, minősítési módszerek állnak a kutatások célpontjában. Azon belül is kiemelhetők az MTMT-vel (Magyar Tudományos Művek Tára) kapcsolatos vizsgálatok (Csaba et al., 2014; Sasvári, 2017; Bilicsi, 2021), a folyóiratok ismertségének (Dudás, 2015), valamint az MTA-listás folyóiratok tudományterületi összehasonlító elemzéseinek taglalása (Sasvári, 2019; Csomós, 2019).

A 2008-ban létrehozott, a hazai tudományos publikációs teljesítményt nyilvántartó adatbázis – a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) – mára széles körben használt, a magyar kutatás világában kiemelt jelentőségű szolgáltatás. Alapvetően egy bibliográfiai adatbázisról beszélünk, amelynek elsődleges célja a kutatásértékeléshez szükséges közlemények és a hatásukat mutató idézetek rögzítése. Az MTMT-t kifejezetten értékelési célra hozták létre, az adatok felhasználhatóak mind az egyéni, mind az intézményi teljesítmények rövid és hosszú távú értékelésére, azzal a megjegyzéssel, hogy

maga az MTMT dokumentál, a minősítéshez felhasználható mutatókat szolgáltat, de nem minősít (Holl, 2021; Bilicsi, 2021).

A tudományos minősítés mellett, illetve azzal részben összefüggésben a szakirodalomban előforduló fontos irányt jelenti a különböző folyóiratok bibliometriai elemzése. Erre láthatunk egy eklatáns példát Csomós (2018) tanulmányában. A szerző tematikusan válogatott 14 folyóirat 23 ezer cikkét vizsgálva tér ki hosszabb időszakot (1986–2015) lefedve a városkutatás kapcsán az egyes országok, intézmények szerepére, illetve kulcsszavak alapján a lapokban leggyakrabban érintett országok és városok körére. A folyóiratok tartalmának, a mögöttük álló szerzői gárdának, teljesítményének megismerése fontos, hiszen ezen platformok megfelelő tapasztalatok mentén fontos szerepet játszhatnak – többek között – a különböző kutatóhelyek, felsőoktatási intézmények eredményeinek minél szélesebb kör számára történő megismeréséhez, amely egyúttal az innováció fontos forrása lehet (Pap, 2007).

Az adatbázisok és az online dokumentumok elterjedésével egyre fontosabbá és sokkal inkább szükségessé vált az online környezetben a szerzők, illetve dokumentumok megfelelő azonosítása. Erre a problémára idővel különféle azonosítók kerültek bevezetésre, amelyek segítenek a szerzők (illetve a szerzői affiliációk) és dokumentumok mindenkori, egyértelmű azonosításában. A tudományos életben a folyóiratok esetében felértékelődött az ún. DOI-azonosító, ami mára már alapkövetelménnyé vált. Maga a DOI (Digital Object Identifier) elektronikus dokumentumok egyértelmű és hosszú távú azonosítására leginkább elterjedt megoldásként szolgál (Szluka & Szluka, 2012). A szerzők azonosítására is több megoldás született, a legismertebb az ORCID, amely egyedi kódot és automatikus közleménylista-generálást kínál a regisztrálóknak. Példaként említhetjük még a fentebb taglalt MTMT-t, amely tulajdonképpen a magyar kutatók számára megkerülhetetlen szerzői profiloldal is egyben, vagy a szintén említett Google Scholar-t (Google Tudós), amely alkalmas a szerzői publikációk felkutatására, rögzítésére, Hirsch-index kiszámítására, továbbá a citációk nyilvántartására és esetenként teljes szövegű hozzáférést is biztosít.

Általánosságban véve a tudományos teljesítményt – és emellett a tudományos folyóiratok minőségét – mérő rendszerek ma még nem tökéletesek, folyamatos fejlesztésük, fejlődésük ellenére sem (Sipos, 2017). A jövőbe tekintés fényében mindenképpen ki kell térnünk a közelmúltban indult és rohamosan terjedő, alternatív mérési módszerekre is a folyóirat-minősítések kontextusában. Manapság a kutatást finanszírozókat és a tudománypolitikusokat egyre jobban érdekli a tudomány széles körű hatása, vagyis a tudományos eredmények társadalomra vonatkozó hatásának mérése. Ennek érdekében egyre nagyobb hangsúlyt kapnak azok az új indikátorok és mérőszámok, amelyek nem kizárólag a szakirodalmi hivatkozásokat veszik figyelembe. A hagyományos mérőszámok mellett megjelentek az alternatív metrikák, amelyek nem felváltani, hanem kiegészíteni hivatottak a hagyományos mérőszámokat, hogy a tudományos kutatás más aspektusai is kvantitatív módon megragadhatóvá válhassanak (Móring, 2019; Lovász, 2019).

Ahogy fentebb kifejtésre került, a minősítési rendszerekhez hasonlóan itt is a nagy szolgáltatókhoz köthető alternatív mérőszámok azt mérik, hogy a közösségi médiában és más médiumokban az egyes tudományos tevékenységekre, dokumentumokra, produktumokra milyen figyelem irányul, legyen szó akár blogbejegyzésekről, Facebook-megosztásokról, lájkokról vagy éppen Twitter- és Wikipé-

dia-ementésekről. Ezen alternatív mérőszámokkal, online aktivitásokkal próbálják többek között egy adott tudományos mű későbbi idézettségét előrejelezni. Az említett szolgáltatókra pár példa, csak hogy a legismertebbeket említsük: Altmetric, PlumX, Impactstory (Zahedi et al., 2014).

A tudományos folyóiratok minősítéseinek láthatóan széles körű szakirodalma és a tudományos kommunikációs ökoszisztémában elért fontossága elkerülhetetlenné teszi azt, hogy egy ambiciózus, fejlődőképes folyóirat szerkesztősége tisztában legyen ezen minősítési rendszerek kritériumaival, működési elveivel, többek között saját kutatói életpálya-menedzselésük, illetve a folyóirat presztízs-növelésének, belső minőségének, fejlődésének érdekében.

MÓDSZEREK

Jelen vizsgálat bázisát a folyóirat elmúlt bő 15 évének (a 2006-tól 2021-ig tartó aktivitásának) elemzése, az annak alapját képező, a lapban megjelent tanulmányokból felépített adatbázis, valamint a szerkesztőségi tapasztalatok feldolgozása adta. Az adatbázis-építés során az elsődleges forrást a folyóirat webes felületén (www.modernegeografia.eu) található információk képezték, a vizsgálat az itt fellelhető tanulmányok alapján, valamint a 2021-es évre vonatkozóan a beérkezett munkák, illetve várható megjelenések száma mentén készített előrejelzéssel dolgozik. A cikkek letöltését, adattáblába rendezését és áttekintését követően három fő vizsgálati dimenziót határoztunk meg.

Az első dimenzió volumenadatokkal dolgozik, a publikációk és a szerzők száma mellett tartalmazza a folyóirat hivatkozottságának két fontos indikátorát, a belső és a külső hivatkozások számosságát is. Ezen elemzési fókusz teszi lehetővé, hogy képet kaphassunk az alapsokaságról, annak időbeli változásairól és trendjeiről, egyúttal a folyóirat fejlődési pályájáról.

A második átfogó elemzési dimenziót a cikkek tartalmi vizsgálata képezi. Az adatbázis-építés során a cikk nyelvének és tudományági besorolásának rögzítésén túl kitértünk a térbeli fókusz jellegére, valamint irányára is. A kategóriák kialakításakor fontos szempont volt, hogy azok felbontása a lehető legnagyobb, még értelmezhető léptékű legyen, ugyanakkor a cikkek besorolása az egyes típusokba több tekintetben is kihívást jelentett, különösen a területi fókusz vonatkozásában. Éppen ezért, amennyiben a tanulmány valamely vizsgálati horizont esetében vegyesnek bizonyult, ha létezett egy domináns irány, amely a cikket meghatározta, abba a kategóriába, ha nem, egyéb csoportokba soroltuk az írásokat.

A harmadik, nagyobb elemzési és adatgyűjtési kategóriát a szerzők körének struktúravizsgálata adta. A felépített adatbázis kialakításakor mindig a tanulmány megjelenésének éve szerinti állapotokat vettük figyelembe, azaz hogy a vizsgált tanulmány megjelenésének az évében a szerzők milyen tulajdonságokkal rendelkeztek. Az adatgyűjtés során kitértünk a szerzők végzettségére, munkahelyére (országos és települési felbontásban, amelyhez a szerző munkahelyének címét vettük alapul), tudományos fokozatára, valamint életkorára is. Az adattáblák és grafikonok elkészítése, a kapcsolódó számítások, statisztikai műveletek elvégzése MSExcel 2019 programmal, a térképi ábrázolások QGIS 3.16.1 szoftver segítségével készültek.

EREDMÉNYEK

A folyóirat történetének rövid áttekintése

A Modern Geográfia szaklektorált tudományos folyóirat alapítására 2006 szeptemberében került sor a Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kara Földrajzi Intézetének gondozásában Tóth József professzor vezetésével. A lap főszerkesztője 2010 márciusától Dövényi Zoltán professzor lett, aki elsősorban a szakmai elvárások magas szinten való megtartását, emelését, a nemzetköziesítés feladatát, valamint az interdiszciplináris jelleg erősítését tekintette a lap meghatározó céljainak és fejlődési irányainak. Ennek egyik elemét képezte, hogy a tanulmányok mellett „e-book” rovatval bővült a Modern Geográfia profilja. 2012 januárjában a lap egy formai megújuláson esett át, szakmai szempontból pedig az angol nyelvű absztrakt kötelezővé tétele jelentett technikai előrelépést. 2015-ben a PTE Földtudományok Doktori Iskola (amely műhely szintén a folyóiratnak helyet adó Természettudományi Karon működik) profiljának geopolitikai programmal való bővülésével a lap témáinak köre is szélesedett, egyre több, e témakörhöz kapcsolódó publikáció érkezett a szerkesztőségbe.

A folyóirat építkezése eredményességének egy jelentős mérföldköve volt, hogy 2016 decemberében megkapta a „B” besorolást az MTA Demográfiai Osztályközi Állandó Bizottságától; a kapcsolódó listát a IX. Gazdasági- és Jogtudományok Osztálya 2018 májusában véglegesítette, júniusban az MTMT is rögzítette. 2017 októberében ismét változás történt a lapszerkesztők körében, amely egy ismételt technikai megújulás első lépését is jelentette: a folyóirat mögött kialakításra került egy folyamatirányítási rendszer, amely lehetővé tette a cikkek állapotának, elbírálási és megjelenési folyamatban történő valós idejű nyomon követését, egyúttal elkezdődött egy lektori adatbázis felépítése. 2020-ban a lapszerkesztői kör tovább bővült, a célok között súlyt kapott a nemzetközi és hazai láthatóság további erősítése, a külföldi szerzők arányának növelése. Ennek eszközei között szerepelt egy, a PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont Publikálás- és Kutatástámogatási Osztálya által kidolgozott javaslatcsomag összeállítása, amely egyebek mellett a honlap ismételt megújulását eredményezte. További fontos lépést jelentett a különböző aggregáló adatbázisokban történő regisztrációk elindítása, illetve folyamatos nyomon követése. A lap közösségimédia-felületet kapott, így a központi honlap (www.moderngeografia.eu) mellett már a Facebookon, az Instragramon és LinkedIn-en is elérhetővé váltak különböző tartalmak. A fejlesztések mellett a folyóirat immár 15. éves fennállása emlékére egy tudományos konferencia szervezése kezdődött meg, amelynek célja a fiatal kutatók országos tudományos vérkeringésbe való becsatornázása, az utánpótlásképzés ilyen irányú elősegítése, publikációs lehetőség biztosítása.

A folyóirat fejlődési íve a publikációk és a reputáció dimenziójában

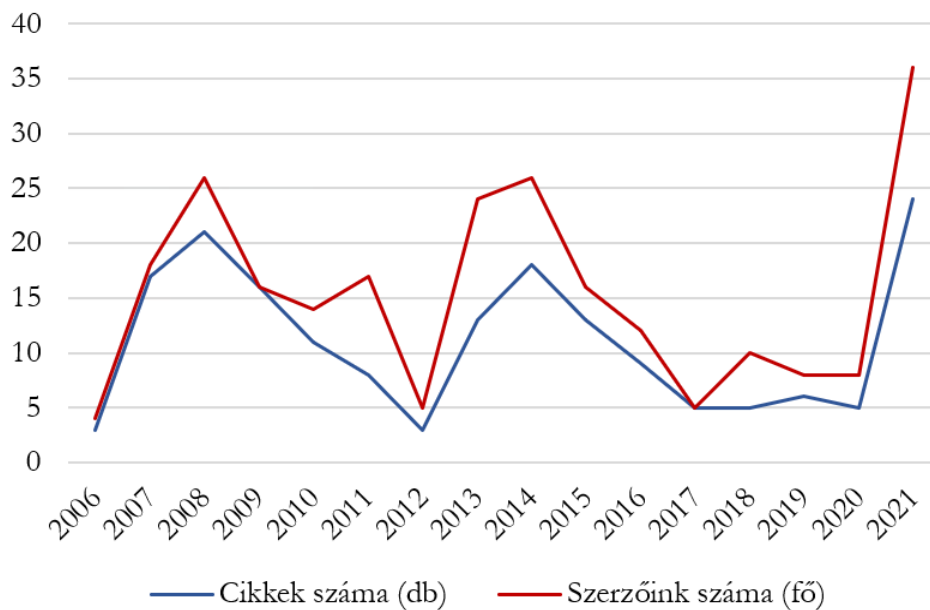
A folyóirat fejlődési íve a publikációk számosságát tekintetében ciklikus. Három jelentősebb felfutási időszakot két kisebb, a megjelent tanulmányok alacsonyabb számával jellemezhető periódus tagol, mely görbét a szerzők számának változása is követi⁷ (1. ábra).

⁷ A tanulmányok és a szerzők száma közötti korreláció rendkívül magas, Pearson-féle korreláció 0,929, szig.: 0,000, Sperman-féle korreláció 0,936, szig.: 0,000.

1. ábra: A Modern Geográfiában megjelent publikációk és szerzőik száma évenkénti bontásban (2006–2021*)

Figure 1. Number of publications and authors in Modern Geográfia by year (2006–2021*)

* 2021 becsült érték/estimated value

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés

Source: own editing based on own survey

Az adatok ilyen irányú alakulására számos tényező gyakorolt hatást, amelyek a fenti mintázatot magyarázzák. Ezen faktorok egyszerre kapcsolódnak elsősorban a helyi tudományos közeg egyes alkotóműhelyeinek, különösen a Földtudományok Doktori Iskola hallgatóinak aktivitási fókuszaihoz, a folyóirat menedzselésével összefüggésbe hozható tényezőkhöz, valamint a működés alapját képező célokhoz és irányelvekhez. A fenti három faktor, kiegészülve a lap profiljához kapcsolódó alkotói kör tagjai tevékenységével, befolyásolták nemcsak a tanulmányok számát, de az egyéb, a későbbiekben részletesen bemutatásra kerülő további indikátorokat is.

A lap indulása határozottan dinamikus volt, az alapítás évét, 2006-ot követően az egyes évfolyamokban közölt tanulmányok száma ugrásszerűen megemelkedett, 2008-ban elérte a 21-et, de egészen 2010-ig tíz felett maradt. A kezdeti magas értékekben szerepet játszott az újdonságjelleg, valamint az új publikációs platform által felkeltett érdeklődésen és lelkesedésen túl az is, hogy a lap egy olyan szegmenst tudott megcélozni a hazai tudományos folyóiratok világában, amelyre szélesebb körű kereslet volt jellemző, különösen a PhD-hallgatók, fiatal kutatók körében (ez utóbbit a szerzők később elemzésre kerülő képzettségi összetétele is megerősíti). A doktori hallgatói oldalt erősítette a doktori iskolák ebben az időszakban tapasztalt gyors fejlődése is. Tovább növelte a megjelentetett tanulmányok számát, hogy a Modern Geográfia jelenleg is érvényes céljainak és küldetésének megfelelően szélesre tárta azt a kaput, amely a folyóirat profilja kapcsán az érintett témákra vonatkozott. Bár a lap tematikájában elsősorban a geográfia képviselőit célozta meg, folyamatosan és már a kezdetekben is nyitott volt egyéb természet- és társadalomtudományi területekhez kapcsolódó (társzemlélettel felvértezett) írások fogadására is. A folyóirat indulását a fentiekén túl az is segítette, hogy online felületén keresztül az olvasói oldalon is széles kör számára biztosított elérhetőséget, „open access” formában.

A publikáció benyújtása és adott esetben közlése a szerzők számára már ekkor sem járt semmilyen költséggel, ezáltal a publikálás előtt álló esetleges anyagi korlátok sem csökkentették a potenciális szerzők körét.

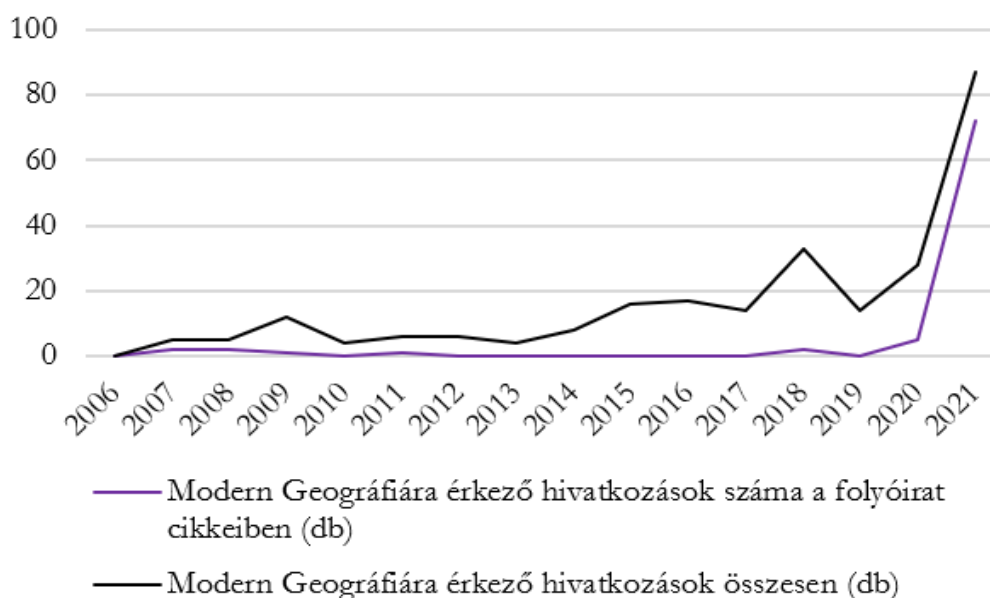
2010-et követően enyhe mérséklődés figyelhető meg a tanulmányszámokban, bár a két egymást követő kisebb volument mutató év (2011 és 2012) közül inkább csak utóbbi tekinthető különösen alacsony publikációs számmal jellemezhető időszaknak (míg 2011-ben nyolc, addig 2012-ben csupán három tanulmányt közöltek a folyóirat hasábjai). Az okok részben a technikai és formai átállással magyarázhatók.

2012 a lap komplex megújulásának éve, amely időszakban azonban a platform hosszabb ideig szünetelt, ebben a periódusban csak két évfolyam került kiadásra kisebb tanulmány számmal.

A 2012-es évet követően ismét egy növekedési periódus következett, amely egyfelől a lap újra teljes kapacitáson történő aktív működésével, másfelől a nemzetköziesítésre és az interdiszciplináris jelleg erősítésére irányuló törekvésekkel magyarázható. A Modern Geográfia stabil működése mellett ugyanakkor további fontos kihívások jelentkeztek, amelyek a publikációs szttenderdek folyamatos minőségi növekedésében, az egyre fokozódó elvárásokban, valamint a promóció szükségszerűségében voltak azonosíthatók. Ez vezetett a második alacsonyabb tanulmány számmal jellemezhető időszakhoz, amely körvonalazta az igényt a folyóirat új menedzsmentelvek mentén történő szervezésére, koordinálására, illetve egy ismételt megújulási folyamat megkezdésére.

2. ábra: A Modern Geográfiában megjelenő tanulmányokra érkező hivatkozások száma (külön kiemelve a belső hivatkozások számát) (2006–2021*)

Figure 2. Number of citations to studies in Modern Geográfia (highlighting the number of internal references) (2006–2021*)

* 2021 becsült érték
* 2021 estimated value

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés
Source: own editing based on own survey

Az első lépést a tanulmányok kezelését, a lektorálási és megjelenési folyamat szoros nyomon követését segítő rendszer kidolgozása képezte, amelyet több együttműködés, a közösségimédia-felületeken való megjelenés, illetve a nemzetközi aggregáló adatbázisokba történő regisztrációk kiterjesztése követte. A fentiekkel párhuzamosan sor került a folyóirat ismételt formai megújítására is. Ennek során a platform olyan kiegészítő elemekkel gazdagodott, amelyek ma már elengedhetetlenek a nemzetközi szintű elvárások teljesítéséhez.

A fenti lépésekkel párhuzamosan, illetve azokat követően a folyóirat életében ismét egy növekedési pálya indult el, amely különösen a 2021-es év emelkedő tanulmányszámaiban vizsgálható. Másrészt a folyóirat betöltötte 15. évét. A 2021-ben ennek folyamányaként megrendezésre kerülő jubileumi konferencia elsődleges célja az alapításkori vállalásokkal összhangban a fiatal kutatók becsatornázásának elősegítése a tudományos életbe, egyúttal számukra publikációs lehetőség biztosítása, amely a jelenlegi, egyre kiterjedtebb szerzői kör mellett a következő években várhatóan egy olyan szakmai közösség kialakulását eredményezheti, amelynek eredményei közlését a Modern Geográfia egy hatékony publikációs felület biztosításával támogathatja.

Bár a publikációk száma ingadozott, a volumenadatok változása ciklikus jelleget mutatott. Ugyanez nem mutatkozott meg a folyóirat ismertségének egy fontos indikátorában, a hivatkozások számában, amely egyenletes, kisebb kilengésekkel tarkított, de folyamatosan növekvő tendenciát rajzolt ki (2. ábra).

Az összes hivatkozások száma és a tanulmányok száma között nem volt kimutatható szignifikáns korreláció⁸, sőt a hivatkozásokban eddigi legerősebb évben (2018) a megjelent írások száma az alacsonyabb tartományokban mozgott, akárcsak a második legtöbb hivatkozással rendelkező 2020-as esztendőben. Az eredmény logikus abban a tekintetben, hogy a cikkek hivatkozása a platform mellett egyéb tényezőktől is függ, így a témaválasztás, az illeszkedés a tudományos diskurzusba, a publikáció hiánypótló jellege, kapcsolódási pontjai a különböző társadalmi-gazdasági-környezeti kihívásokhoz is befolyásolhatják azt. A hivatkozások számának fokozatos növekedéséhez hozzájárulhatott továbbá, hogy, tekintettel a folyóirat – később részletesen bemutatásra kerülő – heterogén profiljára, a cikkek számának növekedésével egyre több szerző találhat az itt megjelent írásokban kapcsolódási pontot saját munkájához, vagy a megjelent írások további elemzések bázisát képezhetik. A tudományterületeken átívelő diskurzus elősegítése, az interdiszciplináris jelleg megvalósítása, amely részben a geográfia szemléletmódja jellegzetességeiből is fakad, ahogy arra fentebb már történt utalás, mindig is a folyóirat fontos célkitűzéseként szerepelt, egyúttal a fenti okokból elősegítheti a hivatkozások számának növekedését is. Itt ugyanakkor egy kihívásra is fel kell hívni a figyelmet, amelyet a Modern Geográfia belső hivatkozásainak alacsonyabb száma reprezentál, nevezetesen, hogy nem, illetve csak részben alakult ki ezidáig egy olyan szerzői kör, amely a folyóirat mentén szerveződve folyamatos tudományos eszmecsere alakítana ki egymással annak hasábjain. Így a jelenlegi alkotói irány elősegítése, megőrzése mellett ezen belső integritás növelése is meghatározó cél lehet a jövőben.

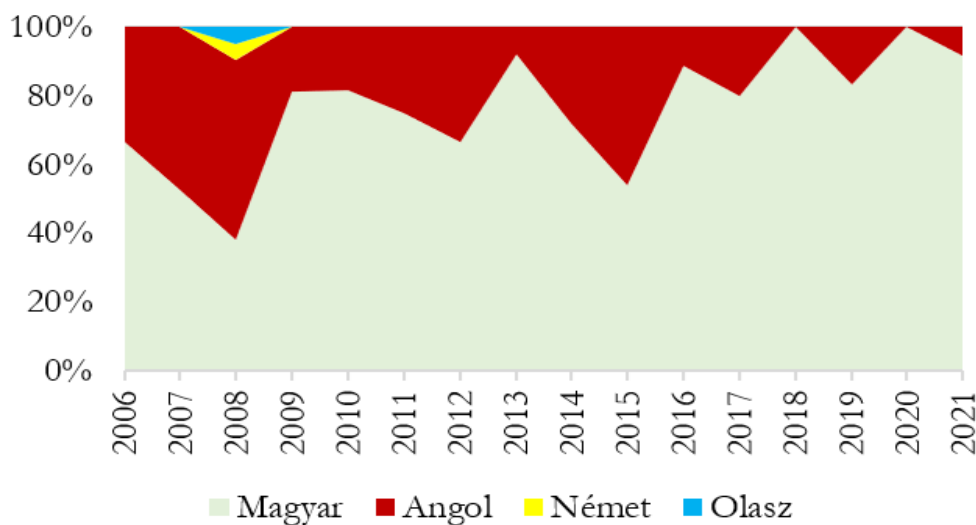
⁸ A tanulmányok és a hivatkozások száma közötti korreláció, Pearson-féle korreláció 0,351, szig.: 0,182, Sperman-féle korreláció 0,007, szig.: 0,978.

A folyóirat profilját meghatározó nyelvi, tudományterületi és földrajzi-területi dimenziók

A folyóirat domináns nyelve az alapítástól napjainkig, egy évet (2008-at) leszámítva, a magyar volt (az összes tanulmány mintegy 73%-a magyarul íródott), jellemzően az angollal a második helyen (az angol nyelvű írások az elemzések negyedét adták), amely mellett csak esetlegesen jelentek meg további nyelveken közölt tanulmányok (3. ábra).

3. ábra: A Modern Geográfiában megjelenő tanulmányok megoszlása nyelvek szerint évenkénti bontásban (2006–2021*)

Figure 3. Distribution of studies in Modern Geográfia by languages and year (2006–2021*)

* 2021 becsült érték/estimated value

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés

Source: own editing based on own survey

Bár a folyóirat a kezdeti időszakokban a publikáció nyelve tekintetében még nem határozott meg előre rögzített elvárást, így abban német és olasz írások is megjelentek, a későbbiek folyamán a szerzőknek készített útmutatóban is megfogalmazásra került, hogy a folyóirat magyar és angol nyelvű tanulmányok közlésére vállalkozik. Ez okozta a kétnyelvű jelleg határozottá válását, amely napjainkban is jellemzi a lapot. A magyar és angol nyelvű publikálás lehetőségének egyidejű biztosítását több érv is indokolta. Egyfelől a hazai kutatók közötti diskurzus hatékonyságának elősegítése, másfelől azon cél megvalósítása, hogy a Modern Geográfia a pályájuk elején járó kutatók számára is jól elérhető, ugyanakkor nemzetközileg is megismerhető platformot biztosítson. Az eredmények minél magasabb fokú láthatósága céljából a fentiekén túl valamennyi cikket (a magyar törzsszövegűeket angol, az angolokat magyar) absztrakttal is szükséges ellátni.

Egy lap profilját a nyelvi elérhetőség mellett a cikkek tartalma határozza meg jelentős mértékben. A Modern Geográfia esetében dominánsan látszik a geográfia különböző tudományterületeinek jelenléte: valamennyi írás rendelkezik a földtudományokhoz valamilyen kapcsolódási ponttal. A

tanulmányok, témacsoportok szerinti besorolását figyelembe véve határozottan látszik a turizmus-földrajzi írások jelentő súlya (4. ábra).

4. ábra: A Modern Geográfiában megjelenő tanulmányok megoszlása tudományterületek szerint (2006–2021 időszak összesített értékei)*,**

Figure 4. Distribution of studies in Modern Geográfia by topic groups (Aggregate values for the period 2006–2021)*, **

Sötétkék sáv: társadalomföldrajzi területek; világoskék sáv: természetföldrajzi területek.

* 2021 esetében egyes tanulmányok témacsoportja még nem ismert, ezeket az elemzésből kihagytuk (összesen 12 írás)

* In the case of 2021, the topic group of some studies is not yet known, these were omitted from the analysis (12 articles in total)

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés

Source: own editing based on own survey

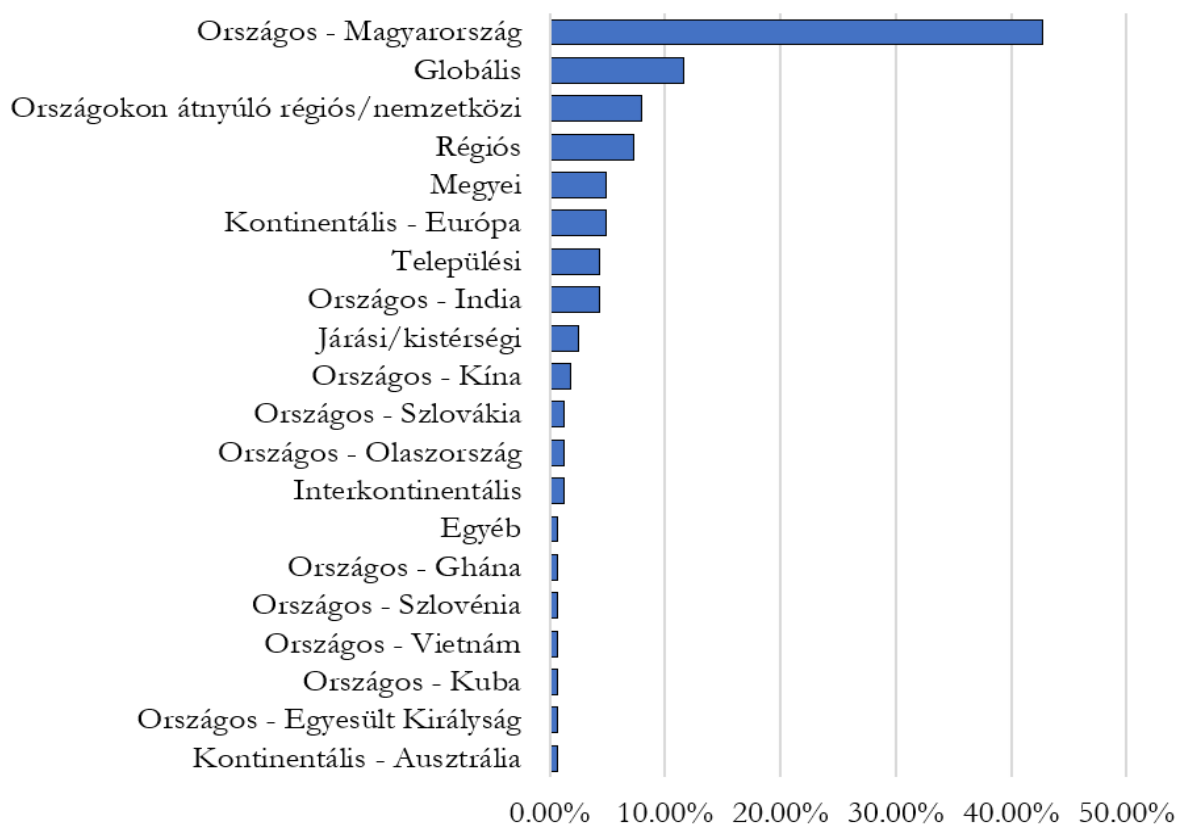
A turizmusföldrajzi írások ilyen nagyarányú jelenléte több tényezőre is visszavezethető. Bár a turizmushoz kapcsolódó témákat fogadó, határozottan erre a területre fókuszáló folyóiratok köre folyamatosan bővül, a vizsgált időszak jelentős részében kevés olyan platform volt, amely elsődlegesen ilyen jellegű írások közzétételére specializálódott volna. Ez önmagában természetesen nem lenne elég a Modern Geográfián belül a turizmus témájú cikkek ilyen határozott arányú megjelenéséhez, hiszen akár tematikáját, akár céljait tekintve a lap ilyen fókuszokat nem határozott meg.

A turisztikai témájú tanulmányok magas arányának okát ezért további tényezőkben érdemes keresni, hiszen a jelenség mögött a fentiekén túl megjelenik egy olyan helyi, számottevő turisztikai műhely is, amely azon túl, hogy a hozzá kapcsolódó képzések – az alapképzéstől a doktori képzés-

sig – fogadják a hallgatókat, teret biztosít különösen a kutatói műhelyben tevékenykedő kutatók, számottevő arányban PhD-hallgatók egyéni és közös alkotói munkájának. A folyóirat érzékelhető turisztikai profilját így részben az magyarázza, hogy ezen kutatói műhely eredményeinek közlésében érzékelhető szerepet tudott betölteni, másfelől hogy kialakult egyes szerzők olyan érzelmi kötődése a folyóirat iránt, amely motiválta, hogy tanulmányaik publikálásakor a jövőben is számoljanak a Modern Geográfia hasábjával is.

5. ábra: A Modern Geográfiában megjelenő tanulmányok megoszlása térbeli fókuszuk szerint (2006–2021 időszak összesített értékei)*

Figure 5. Distribution of studies in Modern Geográfia according to their spatial focus (Aggregate values for the period 2006–2021)*

*2021 esetében egyes tanulmányok témacsoportja még nem ismert, ezeket az elemzésből kihagytuk (összesen 13 írást)

*In the case of 2021, the topic group of some studies is not yet known, these were omitted from the analysis (13 manuscripts in total)

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés

Source: own editing based on own survey

Szintén jelentős súlyt képviselt a témacsoportok között a munkaerőpiaci/gazdasági aktivitási vizsgálatokra irányuló tanulmányok köre. Ebben, azon túl, hogy a PTE TTK Munkaerőpiaci és Esélyegyenlőségi Tanulmányok Központja, egyúttal kutatói műhelye számos kutatója jelentetett meg írást a folyóirat hasábjain, az is szerepet játszott, hogy az első tanulmányok között e vonal igen jelentős hangsúllyal jelent meg, ezáltal elindított egy olyan narratívát, amely már az induláskor szorosan összefonódott a Modern Geográfia profiljával, másrészt lehetővé tette további kutatóműhelyek alkotói számára a kapcsolódást.

A súlypontok tekintetében harmadik helyen a politikai földrajzi témakörök csoportja végzett. A politikai földrajzi, különösen geopolitikai témák magas részarányának magyarázatát szintén egy, a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karán bekövetkező, a képzési portfólióban megmutató új irány megjelenése adta. A Földtudományok Doktori Iskola Geopolitikai Doktori Programjának elindításával ezen témák súlya érzékelhető módon növekedett, amely egyúttal tükröződött a Modern Geográfiába benyújtott és közlésre elfogadott tanulmányok számában is.

Azon túl, hogy a fenti három témacsoport adja a megjelent írások mintegy 43%-át, további összefüggések is megállapíthatók, amelyek mentén a lap céljainak teljesülése, egyúttal a folyóirat profilja még jobban megismerhetővé válik. Egyfelől, bár a folyóirat a társadalomföldrajzi témák által dominált (ezek adták a megjelenések több mint 80%-át), a földrajz komplex jellege is tükröződik. A természetföldrajzi írások részaránya érzékelhető, a témakörök között a geológia ráadásul viszonylag magas helyen végzett a tanulmányszámok rangsorában. Másfelől azon túl, hogy a folyóirat tükrözi az otthonát adó kutatói műhely profiljának egyes jellegzetes jegyeit, abban további iskolák munkássága is határozottan azonosítható, a témák köre heterogén.

A változatosság másik dimenziója a cikkek elsődleges térbeli fókusza. Ebben a tekintetben határozottan látszik, hogy a témák többsége Magyarországgal foglalkozik, országos léptékben. Ezt a részarányt ráadásul tovább növeli, hogy a régiós, megyei, települési elemzések is érzékelhető részben – bár nem kizárólagosan – Magyarországra fókuszálnak (5. ábra).

Mindent egybevetve, a tanulmányok közel 60%-a valamilyen módon Magyarország területére koncentrál. A további írások esetében azonban a területi fókusz igen változatos. A második legnagyobb részarányt a globális témákkal foglalkozó elemzések képezik, de szintén magasabb az interregionális, illetve a kontinentális Európára fókuszáló munkák részesedése is. Az országok közül India és Kína jelenik meg magasabb részarányal. A profil ilyen irányú alakulását több tényező magyarázza. A magyarországi fókusz közvetlenül kapcsolódik mind a folyóirat céljához, az alkotó közösségéhez, anyaországához. A Magyarországon kívüli területekre is, vagy kizárólagosan azokra koncentrálnak munkák globális, interkontinentális, illetve kontinentális irányai jelentős részben a geopolitikai kutatói műhely aktivitásának köszönhető, annak területi fókuszai között – egyebek mellett – Kína határozottan jelen van. A helyi alkotói közeg több ponton kapcsolódik az India-kutatásokhoz is, amelyet fémjelez a karon, azon belül is a Földrajzi és Földtudományi Intézetben belül működő Ázsia Központ jelenléte és aktivitása.

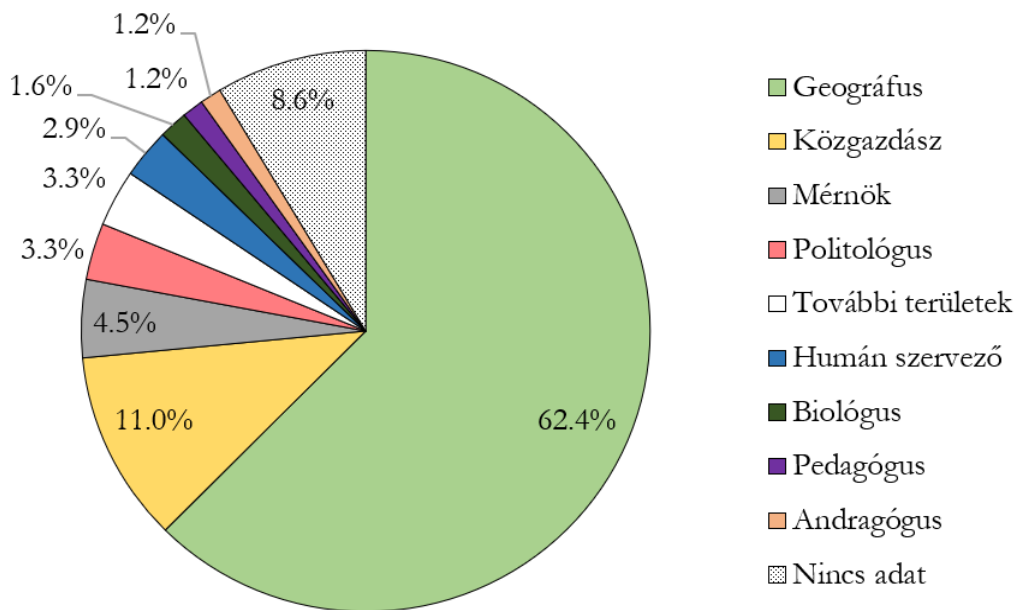
A folyóiratban publikáló alkotói kör összetétele

A folyóirat szerzőinek köre rendkívül változatos, mintegy 15 különböző terület kutatóitól jelentek meg írások az elmúlt években a Modern Geográfiában, ugyanakkor a geográfia tudományterületének dominanciája határozott (6. ábra).

A geográfusok magas részaránya nem meglepő. Azt egyaránt magyarázza a folyóirat indulásakor megcélzott tudományterülete, neve és a műhely is, amelyben működik. Ugyanakkor a geográfusok mellett több egyéb terület is számottevő részarányt ért el, különösen a közgazdaságtan és a mérnöki

tudományok. A közgazdaságtan részarányának alakulásában szerepet játszhatott a Geopolitikai Doktori Program indulása is, amelyen több közgazdász is megkezdte doktori munkáját. A közgazdászok részaránya a szerzők között a program indulását követő években – két kivétellel – 20% fölött alakult, erre korábban csak két esetben volt példa, 2006-ban és 2012-ben. A súlyponteltolódás az abszolút számokban nem jelenik meg ilyen élesen, a folyóiratban – két évet leszámítva – jellemzően 1–5 körül volt a közgazdasági területről érkező szerzők száma.

6. ábra: A szerzők megoszlása tudományterületük szerint a cikk megjelenésének időpontjában
Figure 6. Distribution of authors by discipline at the time of publication

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés

Source: own editing based on own survey

A folyóirat területi fókuszja és tudományos környezetbe való beágyazottsága is tükröződik a szerzők területi eloszlásában, amelyben a hazai alkotók súlya igen erőteljes. A szerzők mintegy 89%-a Magyarországon alkotott a tanulmány közzétételének időpontjában. A külföldi szerzők két nagyobb csoportot alkotnak. Vagy a Magyarországgal szomszédos országokban dolgoztak, vagy Indiában alkottak. Utóbbi összefüggésbe hozható a politikai földrajzi, geopolitikai műhely indiai kötődéseivel, kapcsolódási pontjaival. Ezen felül további egy szerző az Egyesült Királyságból jelentette meg tanulmányát a lapban.

A magyar szerzők részaránya indokolja munkahelyeik területi eloszlás szerinti vizsgálatát. Ebben a tekintetben a pécsi szerzők vannak a legtöbben, ugyanakkor a folyóirat szerzőinek köre korántsem korlátozódik Pécsre, számos jelentős kutatói műhelyből érkeztek az elmúlt években tanulmányok a laphoz (7. ábra).

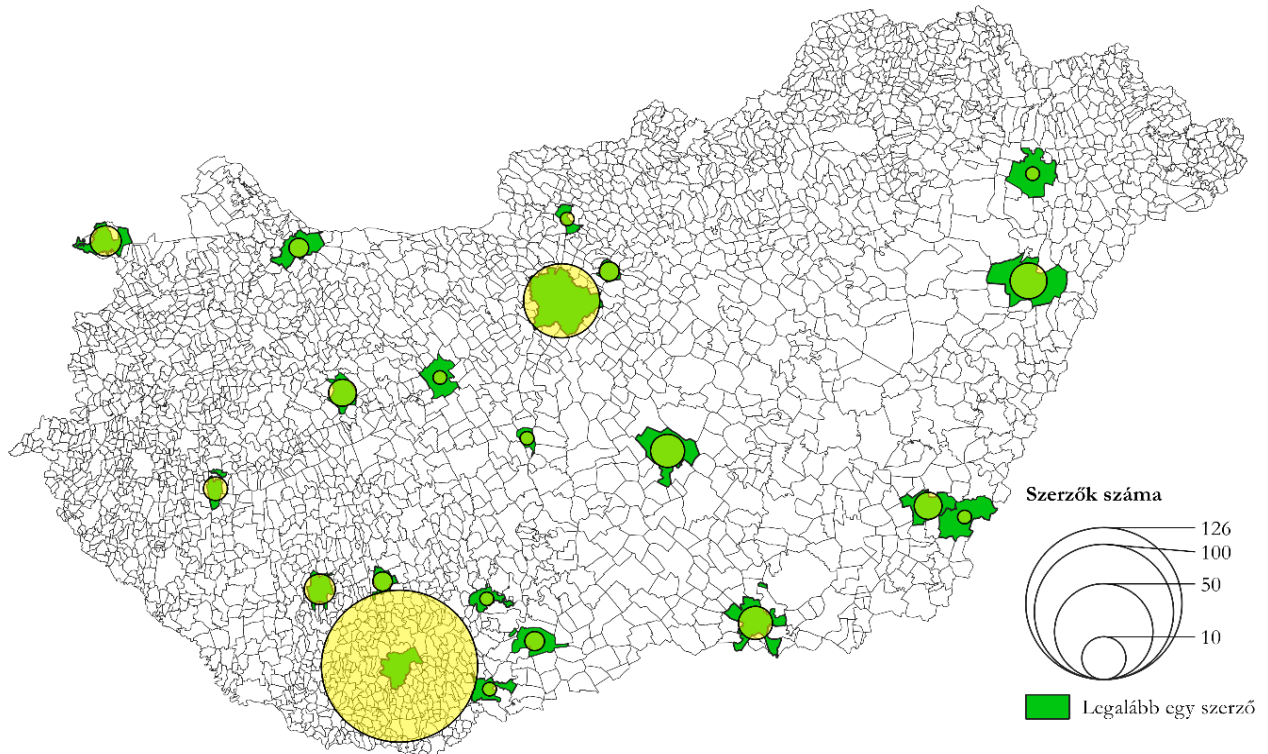
Pécs után Budapest érte el a második legnagyobb részarányt, amely a főváros súlyát, kiterjedt egyetemi képzési portfólióját tekintve logikusan következik. A sorban további jelentős egyetemvárosok, képzőhelyek is megjelennek. Debrecen, Szeged, Kecskemét, Sopron, Kaposvár ért el legalább

öt szerzős részarányt, azaz a folyóirat ebben a dimenzióban országos lefedettségű, nem korlátozódik Pécs szűkebb térségére.

7. ábra: A szerzők megoszlása munkahelyeik települése szerint a tanulmányok megjelenésének időpontjában*

Figure 7. Distribution of authors by place of work at the time of publication*

* Az ábrán csak azokat a szerzőket tüntettük fel, akik Magyarországon alkottak és rendelkezünk adattal a munkahelyükről, összesen 211 főt.

* We only show the authors working in Hungary if we had data about their place of work (211 people).

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés

Source: own editing based on own survey

A szerzők képzettsége és életkora

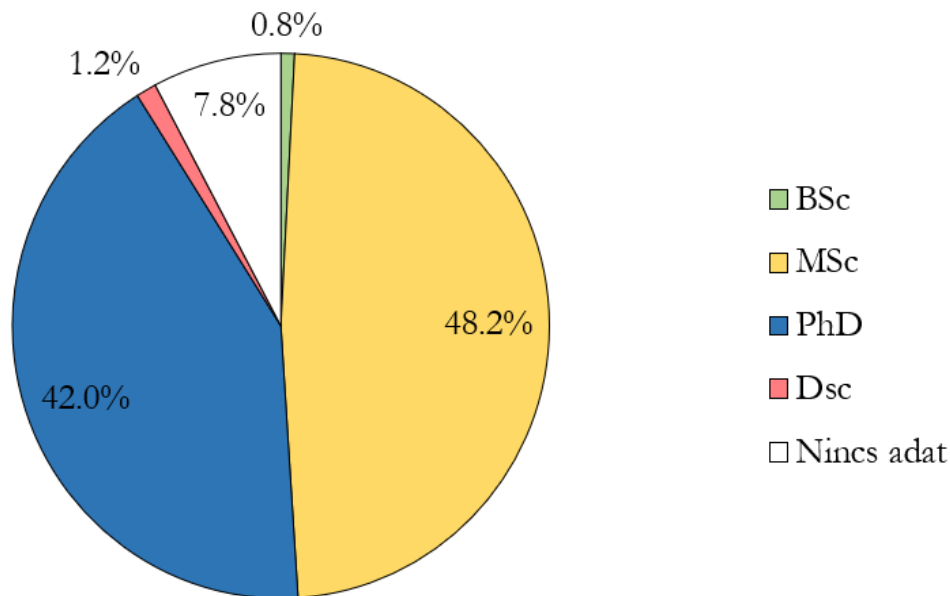
A folyóirat kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a fiatal, még fokozatszerzés előtt álló hallgatók, a PhD-képzésben részt vevők számára is módot biztosítson tudományos eredményeik közzétételére, amely cél a kezdetektől kiemelt figyelmet kapott, egyúttal tükröződik különösen a szerzői kör képzettségi szint szerinti megoszlásában (8. ábra).

Azok közül, akiknek a tanulmány közzétételének időpontjában ismert volt a végzettsége, közel fele rendelkezett legalább PhD-fokozattal, másik fele pedig dominánsan mester- (52%) vagy alapképzéssel rendelkezők.

A mesterképzésűk magas részarányát a PhD-hallgatók magyarázzák, akik doktori képzésük során jelentették meg munkáikat egyedül vagy többedmagukkal. A PhD- vagy DSc-fokozattal rendelkezők részaránya egyebek mellett összefügg azzal is, hogy több, a PhD-képzés alatt a lapban anyagot

megjelentető szerző a fokozatszerzés után is rendszeresen publikált a platformon, illetve azzal, hogy a Modern Geográfia természetesen a hazai geográfia és további tudományterületek valamennyi aktív kutatójának írásait folyamatosan fogadja.

8. ábra: A szerzők képzettség szerint megoszlása a tanulmányok megjelenésének időpontjában
 Figure 8. Distribution of authors by education at the time of publication of studies

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés
 Source: own editing based on own survey

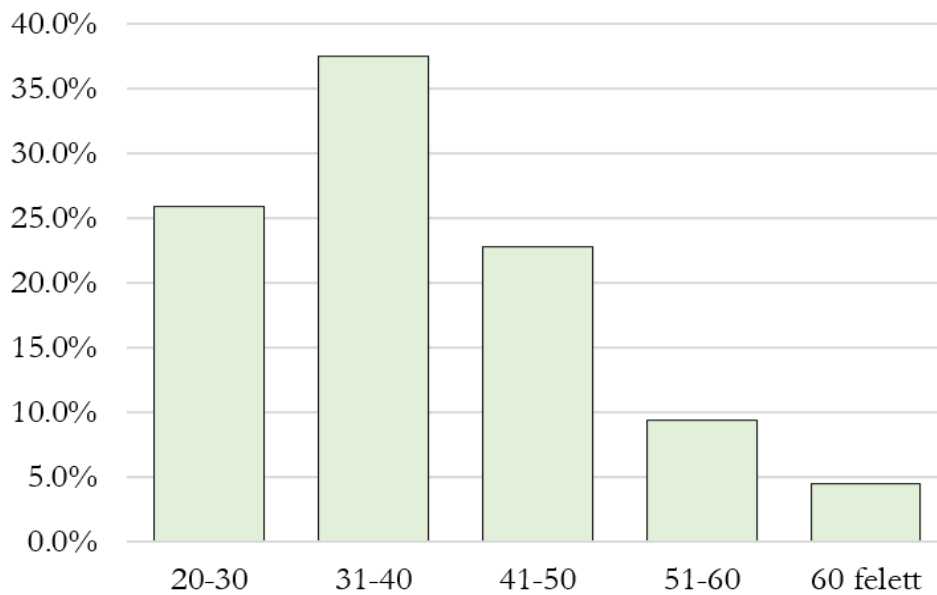
Azok közül, akiknek a tanulmány közlésének időpontjában ismert volt a végzettsége, közel fele rendelkezett legalább PhD-fokozattal, másik fele pedig dominánsan mester- (52%) vagy alapidplomával. A mesterdiplomások magas részarányát a PhD-hallgatók magyarázzák, akik doktori képzésük során jelentették meg munkáikat egyedül vagy többedmagukkal. A PhD- vagy DSc-fokozattal rendelkezők részaránya egyebek mellett összefügg azzal is, hogy több, a PhD-képzés alatt a lapban anyagot megjelentető szerző a fokozatszerzés után is rendszeresen publikált a platformon, illetve azzal, hogy a Modern Geográfia természetesen a hazai geográfia és további tudományterületek valamennyi aktív kutatójának írásait folyamatosan fogadja.

A fenti tényeket megerősíti a szerzők életkor szerinti eloszlása. A korstruktúra tekintetében a 20 és 30 év közöttiek részaránya meghaladja a 25%-ot, együttesen a 31–40 évesekkel a 60%-ot (9. ábra).

A szerzők köre azonban korántsem szűkül le a fiatalabb alkotói közösségre, ugyanis a 60 év felettiek részaránya is megközelíti az 5%-ot. Ebben részben az játszik közre, hogy a fiatal alkotók számos esetben témavezetőikkel közösen végzik a kutatást, ugyanakkor láthattuk, hogy ezen felül is valamennyi életkorcsoportban találunk alkotókat, akik bizalmat szavaztak a lapnak. Ezen bizalmat a szakmai színvonal megtartásával, továbbemelésével, a nemzetköziesítés előmozdításával és a gyors megjelenés lehetőségének biztosításával a jövőben is szeretnénk megszolgálni.

9. ábra: A szerzők életkor szerinti megoszlása a tanulmányok megjelenésének időpontjában*

Figure 9. Age distribution of authors at the time of publication*

*Az ábrán csak azokat a szerzőket tüntettük fel, akiknek az életkora a tanulmány megjelenésének időpontjában ismert volt, összesen 224 főt.

*Only authors whose age was known at the time of publication of the study are shown in the figure, a total of 224 people.

Adatok forrása: saját felmérés alapján saját szerkesztés

Source: own editing based on own survey

KÖVETKEZTETÉSEK

A jelen tanulmány célja, hogy elvégezze a Modern Geográfia szaklektorált folyóirat többdimenziós elemzését, ezáltal megvilágítsa azokat a tényezőket, amelyek a lap fejlődésében szerepet játszottak, valamint, azt, hogy a platform milyen funkciót töltött be az elmúlt 15 évben a tudományos eredmények közzétételében és népszerűsítésében. A fentiekben keresztül körvonalazza a folyóirat profilját, portfólióját és annak lehetséges fejlesztési irányait. Az elemzés kitért a folyóiratban megjelenő tanulmányok számára, azok területeinek bemutatására, a kapcsolódó trendek ismertetésére. Mindezeket túl áttekintette azt a szakmai kört, amely kutatási eredményeivel tartalmat adott a folyóirat lapszámainak. A vizsgálat célja továbbá, hogy megossza azokat a tapasztalatokat, amelyek egy szakmai folyóirat fejlődése kapcsán a szerkesztők körében megfogalmazódtak, így megvilágítva a lehetőségeket, veszélyeket és lehetséges buktatókat mindazok számára, akik a tudományos eredmények minél szélesebb kör számára elérhetővé tételében érdekeltek.

A publikációk számossága dimenziójában feltárásra került, hogy a folyóirat fejlődési pályája ciklikus, három növekedési időszakkal. A hullámhegyeket a lap indulásakor meglévő kereslet, a kezdeti lelkesedés, a doktori iskolák aktivitása, fejlődése, a folyóirat szélesre nyitott profilja, valamint a költségmentes, „open access” publikálási lehetőség biztosította. A hullámvölgyek szintén fontos szerepet játszottak a folyóirat életében, hiszen azok elsősorban a megújulási periódusokhoz

kapcsolódó technikai átállással, a publikációs sztenderdek folyamatos minőségi növekedésével voltak összekapcsolhatók.

Az elemzés kimutatta, hogy bár a folyóiratban megjelenő írások száma ingadozó, a hivatkozások volumenében ez nem jelenik meg, növekedésük egyenletes, kisebb kilengésekkel, de tendenciaszerűen folyamatos. Az összes hivatkozások száma és a tanulmányok száma között nem volt kimutatható szignifikáns korreláció. Az eredmény logikus abban a tekintetben, hogy a cikkek hivatkozása a platform mellett egyéb tényezőktől is függ. A hivatkozások számának növekedését az interdiszciplináris jelleg is erősítette.

A folyóirat domináns nyelve egy év kivételével a magyar volt (az összes tanulmány mintegy 73%-a magyarul íródott) jellemzően az angollal a második helyen. A korábbi több nyelvű irányt a kétnyelvű megjelenés váltotta, amely indokolt volt egyfelől a hazai kutatók közötti diskurzus hatékonyságának elősegítése, másfelől azon cél megvalósítása szempontjából, hogy a Modern Geográfia a pályájuk elején járó kutatók számára is jól elérhető, ugyanakkor nemzetközileg is megismerhető platformot biztosítson.

Tartalmát tekintve a turizmus a leghangsúlyosabb témakör, amely területet a munkaerőpiaci/gazdasági aktivitási vizsgálatokra irányuló tanulmányok köre, majd a geopolitika követi. Bár a folyóirat a társadalomföldrajzi témák által dominált, abban jelentős részben természetföldrajzi vonatkozású anyagok is helyet kaptak. A témák többsége Magyarországgal foglalkozik, második legnagyobb részarányt a globális témákkal foglalkozó elemzések képezik, de szintén magasabb az interregionális, valamint a kontinentális Európára fókuszáló munkák részesedése. Az országok közül India és Kína jelent meg magasabb részaránnyal. A fajsúlyos témák alakulásában jelentősége van a folyóiratnak helyet adó Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, szűkebb értelemben a Földrajzi és Földtudományi Intézet és a Földtudományok Doktori Iskola kutatási és képzési profilja egyes elemeinek.

A folyóirat szerzőinek köre változatos, mintegy 15 különböző terület kutatóitól jelentek meg írások az elmúlt években, ugyanakkor a geográfia tudományterületének dominanciája határozott, számottevő részarányt amelletts különösen a közgazdaságtan és a mérnöki tudományok értek el. Munkahelyét tekintve a szerzői kör elsősorban magyarországi kutatókból áll, települési szinten határozott pécsi súlyponttal, amely mellett ugyanakkor számos jelentős egyetemi képzési hellyel rendelkező település alkotói is szerepelnek: Budapest, Debrecen, Kaposvár, Kecskemét, Sopron, Szeged. Ezt egyaránt magyarázza a folyóirat indulása, megcélzott tudományterülete, neve és a műhely is, amelyben működik.

A folyóirat fokozott figyelmet fordít arra, hogy a fiatal, még fokozatszerzés előtt álló hallgatók, a PhD-képzésen részt vevők számára is módot biztosítson tudományos eredményeik közzlésére, amely cél a kezdetektől kiemelt szerepet kapott, egyúttal tükröződik a szerzői kör képzettségi szint és kor szerinti megoszlásában. Ugyanakkor az adatok tükrében az is látható, hogy valamennyi életszakaszban jelentetnek meg szerzők tanulmányokat a lap hasábjain.

A jelen tanulmány eredményei alapján a folyóirat jövőbeli stratégiai célja a külföldi szerzők és lektorok fokozottabb bevonása mellett a profil bővítése, többek között tematikus számok közzlésével. A fentiek alapján megfogalmazható, hogy a Modern Geográfia heterogén témakörökkel, széles körű szerzői gárdával rendelkező folyóirat, amelynek meghatározó célja, hogy a szakmai színvonal meg-

tartása és folyamatos emelése mellett támogassa a jövőben is a tudományos eredmények közzétételét és ezáltal a társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerésére irányuló törekvéseket.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bencze, Gy. (2006). H-index: Egy új javaslat az egyéni tudományos teljesítmény értékelésére. *Magyar Tudomány*, 1, 88–91.
- Bergstrom, C., West, J.D., & Wiseman, M.A. (2008). The Eigenfactor Metrics. *The Journal of Neuroscience*, 28(5), 11433–11434. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.0003-08.2008>
- Bilicsi, E. (2021). Hazai folyóiratok minősítése a Magyar Tudományos Művek Tára alapján. *Belügyi Szemle*, 69(5), 723–733. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.1>
- Bradford, S.C. (1934). Sources of information on specific subjects. *Engineering*, 26, 85–86.
- Bradford, S.C. (1985). Sources of information on specific subjects 1934, *Journal of Information Science*, 10(4), 173–180. <https://doi.org/10.1177/016555158501000407>
- Braun, T. (2009). Egy tudományos kutató frusztrációjának következménye: a Hirsch-index. *Magyar Tudomány*, 170(8), 965–969.
- Braun, T. (2010). Új mutatószámok tudományos folyóiratok értékelésére – valóban indokolt-e az impaktfaktor egyeduralma? *Magyar Tudomány*, 171(2), 215–220.
- Braun, T., & Glänzel, W. (1990). United Germany: The new scientific Superpower? *Scientometrics*, 19(5–6), 513–521.
- Csaba, L., Szentes, T., & Zalai, E. (2014). Tudományos-e a tudomány mérés? Megjegyzések a tudománymetria, az impaktfaktor és MTMT használatához. *Magyar Tudomány*, 175(4), 442–466.
- Csomós, Gy. (2018). Rendíthetetlen-e az angolszász hegemónia a nemzetközi társadalomföldrajzi és városkutatói folyóiratokban: egy bibliometriai elemzés tanulságai. *Modern Geográfia*, 13(1), 1–18.
- Csomós, Gy. (2019). A társadalomföldrajz tudományrendszertani besorolásának hazai és nemzetközi gyakorlata. *Földrajzi Közlemények*, 143(1), 1–11. <https://doi.org/10.32643/fk.143.1.1>
- Csomós, Gy. (2019). Az MTA Földtudományok Osztályába tartozó tudományos bizottságok publikációs karakterisztikájának összehasonlító elemzése. *Földrajzi Közlemények*, 143(3), 263–282. <https://doi.org/10.32643/fk.143.3.6>
- Dudás, A. (2015). Folyóirat – ismertség, elismertség, indexelés. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 62(7–8), 251–274.
- Fekete, R. (2021). Változások és lehetőségek a tudományos publikálásban: A tudományos folyóirat-kiadás tendenciái. In Ambrus, A.J. (szerk.), *A publikációs kultúra alakváltozatai: Kutatástámogatási dimenziók a PTE ETKK gyakorlatában*. (pp. 20–119). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont. <https://doi.org/10.15170/EKTK-PKA-2021.01>
- Garfield, E. (1955). Citation Indexes for Science: A New Dimension in Documentation through Association of Ideas. *Science*, 122(3159), 108–111. <https://doi.org/10.1126/science.122.3159.108>

- González-Pereira, B., Guerrero-Bote, V.P., & Moya-Anegón, F. (2010). A new approach to the metric of journals' scientific prestige: The SJR indicator. *Journal of Informetrics*, 4(3), 379–391. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2010.03.002>
- Gross, P. L., & Gross, E. M. (1927). College Libraries and Chemical Education. *Science*, 66(1713), 385–389. <https://doi.org/10.1126/science.66.1713.385>
- Hirsch, J.E. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 102(46), 16569–16572. <https://doi.org/10.1073/pnas.0507655102>
- Holl, A. (2021). *A Magyar Tudományos Művek Tára – alapvető információk és működési alapelvek. Magyar Tudomány*, 182(1), 81–89. <https://doi.org/10.1556/2065.182.2021.1.12>
- Honváriné Kalmár, V. (2017). A tudományos teljesítmény mérése Hirsch-indexszel. *Statisztikai Szemle*, 95(2), 189–206. <https://doi.org/10.20311/stat2017.02.hu0189>
- Kiss, É. (2014). A tudományos minősítés és tudományos teljesítményértékelés nemzetközi tapasztalatai társadalomföldrajzi nézőpontból. *Földrajzi Közlemények*, 138(3), 241–250.
- Krizsán, I. (2019). Adatbázisba való bekerülés: Növeljük meg folyóiratunk láthatóságát! <https://kalauz.lib.pte.hu/adatbazisba-valo-bekerules-noveljuk-meg-folyoiratunk-lathatosagat/>
- Krizsán, I. (2020). Scopusba való bekerülés: Növeljük meg folyóiratunk láthatóságát! <https://kalauz.lib.pte.hu/scopusba-valo-bekerules-noveljuk-meg-folyoiratunk-lathatosagat/>
- Krizsán, I., & Lovász, D. (2021). Folyóiratok láthatóságának növelése a tudományos világban. In Ambrus, A. J. (szerk.), *A tudományos eredmények láthatóságának növelése: Megoldások a PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont kutatás- és oktatástámogatási eszköztárából*. (pp. 160–196). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont. <https://doi.org/10.15170/EKTK-TELN-2021.04>
- Lovász, D. (2019). Beszámoló a Tudománymetria: barát vagy ellenség? című konferenciáról. <https://kalauz.lib.pte.hu/tudomanymetria-barat-vagy-ellenseg-konferencia/>
- Miszler, T. (2014). Egy eredményalapú tudományértékelő modell: a norvég tudományindex. In Varga, K. (szerk.), *Összehasonlít(hat)ó könyvtárügy. Tanulmánykötet a PTE FEEK 10 éves Könyvtár- és Információtudományi Intézete oktatóinak és hallgatóinak munkájából*. (pp. 209–222). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar.
- Moed, H. F., De Bruin, R. E., & Van Leeuwen, T. N. (1995). New bibliometric tools for the assessment of national research performance: Database description, overview of indicators and first applications. *Scientometrics*, 33, 381–422. <https://doi.org/10.1007/BF02017338>
- Móring, T. (2019). Tudománymetria: barát vagy ellenség? <http://ki2.oszk.hu/3k/2020/02/tudomanymetria-barat-vagy-ellenseg/>
- Pap, N. (2007). The ways of innovation in the higher education in Hungary. *Modern Geográfia*, 2(3), 1–5.
- Sasvári, P., & Nemeslaki, A. (2017). Tudományos folyóiratok méltányos rangsorolása az MTA gazdasági és jogi osztályában: mit mutatnak az adatok? *Magyar Tudomány* 178(1), 80–91. <http://www.matud.iif.hu/2017/01/12.htm>

- Sasvári, P., & Urbanovics, A. (2019). Az MTA IX. osztály hazai listás folyóiratai a nemzetközi folyóirat-minősítési követelmények tükrében. *Pénzügyi Szemle*, 64(3), 371–394. https://doi.org/10.35551/PSZ_2019_3_4
- Sasvári, P., Nemeslaki, A., & Duma, L. (2019). Exploring the influence of scientific journal ranking on publication performance in the Hungarian social sciences: the case of law and economics. *Scientometrics*, 119, 595–616. <https://doi.org/10.1007/s11192-019-03081-4>
- Schubert, A., Glänzel, W., & Braun, T. (1983). Relative citation rate: A new indicator for measuring the impact of publications, In Tomov, D., Dimitrova, L. (Eds), *Proceedings of the First National Conference with International Participation on Scientometrics and Linguistics of Scientific Text*, Varna, 1983, p. 80–81.
- Sipos, A. M. (2017). Az Impact Factoron innen és túl a geográfiában. A földrajzi folyóiratok a tudománymetria mérlegén. *Modern Geográfia*, 12(1), 1–69.
- Sipos, A. M., Nagy, M. M., & Bikádi, K. (2018). Tudománymetriai tendenciák a 21. században = Scientometric tendencies in the 21st century. *Orvosi Könyvtárak*, 15(1), 45–79.
- Szluka, Z., & Szluka, P. (2012). DOI regisztrálása tudományos folyóiratok tartalmához. *Könyv, könyvtár, könyvtáros*, 21(7), 32–37.
- Van Leeuwen, T. N., Visser, M. S., & Moed, H. F. et al. (2003) The Holy Grail of science policy: Exploring and combining bibliometric tools in search of scientific excellence. *Scientometrics*, 57, 257–280. <https://doi.org/10.1023/A:1024141819302>
- Vinkler, P. (1986). Evaluation of some methods for the relative assessment of scientific publications. *Scientometrics*, 10, 157–177. <https://doi.org/10.1007/BF02026039>
- Vinkler, P. (2008). Tudománymetriai kutatások Magyarországon. *Magyar Tudomány*, 169(11), 1372–1380.
- Vinkler, P. (2009). The Garfield impact factor, one of the fundamental indicators in scientometrics. *Scientometrics*, 79(2), 1372–1380.
- Zahedi, Z., Costas, R., & Wouters, P. (2014). How well developed are altmetrics? A cross-disciplinary analysis of the presence of ‘alternative metrics’ in scientific publications. *Scientometrics*, 101(2), 1491–1513. <https://doi.org/10.1007/s11192-014-1264-0>

*Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licen-
ce-feltételeinek megfelelően felhasználható. (CC BY-NC-ND 4.0)*

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

*This open access article may be used under the international license terms of Creative Commons
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0)*

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

